

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Міжнародний науково-технічний університет
імені академіка Юрія Бугая»

Кафедра психології та суспільно-гуманітарних наук

РОБОЧА ПРОГРАМА (СИЛАБУС)
навчальної дисципліни «Психологічні основи реабілітації»
на 2024/2025 навчальний рік

1. Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	053 Психологія
Освітня програма	Психологія
Статус дисципліни	Обов'язкова
Форма здобуття освіти	Очна
Рік підготовки, семестр	4 рік/7 семестр
Обсяг дисципліни (кредити ЄКТС/загальна кількість годин)	4/120
Семестровий контроль/ контрольні заходи	Модульний контроль
Мова викладання	Українська
Розміщення курсу	Google classroom

2. Інформація про викладача

1. Викладач: *Малєєва Оксана Валентинівна*, доцент кафедри психології та суспільно-гуманітарних наук, кандидат психологічних наук.

Робочий кабінет (№102), графік роботи: понеділок-п'ятниця 10:00-14:00.

2. Віртуальний офіс: E-mail: o.maleeva@istu.edu.ua, посилання на вебінар Google Meet в Google classroom, графік консультацій: четвер 17:00-18:00.

Більше інформації про викладача можна знайти на сторінці [кафедри](#) офіційного сайту Університету.

3. Анотація навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: формування системних уявлень в здобувачів освіти щодо форм та методів реабілітаційної діяльності в психологічній парадигмі, ознайомлення з сучасними принципами та підходами в реабілітаційному процесі; створення цілісного уявлення про процес психологічної реабілітації, його етапи, напрями та форми; формування у студентів навичок надання практичної психологічної реабілітаційної допомоги, що слугує базою для подальшої самоосвітньої діяльності.

Завдання навчальної дисципліни:

- ознайомлення із методологічними та методичними основами психологічної реабілітації;
- вивчення закономірностей процесу психологічної реабілітації та її етапів;

- формування уявлень про роль та місце психолога в реабілітаційному процесі;
- розуміння змісту понять «компенсація», «надкомпенсація», «актуалізація компенсаторних ресурсів»;
- набуття знань про особливості здійснення психологічного супроводу на кожному з етапів реабілітаційного процесу;
- формування вмінь здійснювати психологічну діагностику особистості;
- розвиток практичних навичок і умінь добирати та застосовувати психологічні методи при складанні плану реабілітаційної роботи.

Навчальна дисципліна вносить вклад у формування таких компетентностей та досягнення таких результатів навчання, передбачених освітньою програмою:

загальні компетентності (ЗК):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

фахові (спеціальні) компетентності (СК):

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків (зокрема, в контексті організації заходів раннього втручання).

СК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову, в т.ч. особам, які отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

СК10. Здатність дотримуватися норм професійної етики.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

СК13. Здатність застосовувати методи та технології психологічної допомоги в кризових та екстремальних ситуаціях.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПРН5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПРН9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання (зокрема, щодо організації заходів раннього втручання).

ПРН10. Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника.

ПРН11. Скласти та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій (в т.ч. у роботі з особами, що отримали психологічні травми, зокрема внаслідок війни).

ПРН13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають інші культуральні чи гендерно-вікові відмінності.

ПРН15. Відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

ПРН16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

ПРН18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

ПРН 19. Скласти та реалізовувати програму психокорекційного впливу та план психотерапевтичного процесу відповідно до індивідуально-психологічних особливостей клієнта.

Пререквізити: розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань; вміти використовувати сучасні психологічні методи для надання психологічної допомоги різним верстам населення, що її потребують, з урахуванням загальнолюдських цінностей та норм професійної етики психолога; розуміти закономірності та особливості психічних процесів людини на різних вікових етапах; здійснювати пошук інформації з різних джерел, у тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

Рекомендовані навчальні матеріали та ресурси

Основні:

1. Андрієнко О. М. Психологічна реабілітація осіб, що пережили травматичні події: теоретичні та практичні аспекти. Київ: Інститут психології ім. Г. С. Костюка НАПН України, 2023. 254 с.
2. Лещенко І. О. Психологічна реабілітація в умовах посттравматичного стресового розладу. Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2022. 296 с.
3. Мірошніченко, Ю. В. Психологічна допомога та реабілітація в умовах збройних конфліктів. Запоріжжя: ЗНУ, 2023. 250 с.
4. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи. Том 1: навч. посіб. / за заг. ред. Пророк Н. Київ: «С В А Р О Г», 2023. 208 с.
5. Петров, Д. А. Психологічна реабілітація після травмуючих подій: системний підхід. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2021. 314 с.
6. Уманець А. В. Психологічна реабілітація дітей і підлітків після травматичних подій. Черкаси: ЧНУ ім. Б. Хмельницького, 2023. 289 с.
7. Чорний Р. Г. Психологічна реабілітація ветеранів бойових дій: підходи та методи. Вінниця: ВНМУ ім. М. І. Пирогова, 2024. 312 с.

Додаткові:

1. Вербова, Г. С. Психотерапія і психологічна реабілітація у військових умовах. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2022. 311 с.
2. Єгорова О.Б. Реабілітаційна психологія: курс лекцій. Навчально-методичний посібник для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 053 Психологія. Слов'янськ: Вид-во Б.І.Маторіна, 2018. 132 с.
3. Кошова І. В. Основи психологічної реабілітації : практикум. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 89 с.
4. Психологічна робота з військовослужбовцями - учасниками АТО на етапі відновлення: метод. посіб. /Кокун О.М., Агаєв Н.А., Пішко І.О., Лозінська Н.С., Остапчук В.В. Київ: НДЦ ГП ЗСУ, 2017. 282 с.
5. Романишин А.М., О.В. Бойко. Первинна психологічна допомога і реабілітація в бойових умовах. Львів, 2014. 121 с.
6. Сивак, О. Ю. Психологічні аспекти реабілітації в умовах пандемії COVID-19. Івано-Франківськ: ПНУ ім. В. Стефаника, 2022. 265 с.
7. Титаренко Т. М. Психологічне здоров'я особистості: засоби самопомогі в умовах тривалої травматизації : монографія. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2018. 159 с.
8. Тохтамиш О.М. Реабілітаційна психологія: навч.-метод. Посібник. Вінниця : Віндрук, 2014. 100 с.
9. Шевченко, С. Л. Психологічна реабілітація жінок після насильства. Харків: Видавництво "Ранок", 2022. 274 с.
10. Anderson, J. Psychological Rehabilitation after Trauma: A Global Perspective. New York: Springer, 2021. 348 p.
11. Brown, T. R. Trauma and Psychological Rehabilitation: Theoretical and Practical Approaches. London: Routledge, 2023. 335 p.

12. Campbell, L. Psychological Interventions for Veterans: Recovery and Rehabilitation. Oxford: Oxford University Press, 2022. 317 p.
13. Garcia, M. Post-Traumatic Stress and Psychological Rehabilitation. Berlin: Springer, 2020. 329 p.
14. Johnson, P. Rehabilitation Psychology: Methods and Applications. Boston: Harvard University Press, 2024. 310 p.
15. Smith, A. Psychological Recovery: Innovations in Treatment and Practice. Chicago: University of Chicago Press, 2023. 298 p.

Інформаційні ресурси

1. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні (Назва Закону зі змінами, внесеними згідно із Законом N 2249-VIII (2249-19) від 19.12.2017). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15>
2. Закон України “Про запобігання та протидію домашньому насильству” (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 5, ст.35). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#n231>
3. Основи реабілітаційної психології: подолання наслідків кризи: навч. посіб. / за ред. Л. Царенко. Київ, 2018. 240 с. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/a/c/430829>.

4. Організація вивчення навчальної дисципліни

№ тижня	Форми занять (найменування, кількість годин)	Форми контролю	Максимальна кількість балів
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ АСПЕКТИ РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ. РЕАБІЛІТАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ. ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ			
Тема 1. Психологічна реабілітація як різновид комплексних заходів, спрямованих на відновлення психічних функцій			
	Лекція 1,2 – 4 год.		
	Практичне заняття 1 – 2 год.	Перевірка індивідуальних завдань	10
	Самостійна робота – 7 год.	Див. примітку.	
Тема 2. Історичний розвиток реабілітології. Базові чинники в психологічній реабілітації			
	Лекція 3,4 – 4 год.		
	Практичне заняття 2 – 2 год.	Перевірка індивідуальних завдань	10
	Практичне заняття 3 – 2 год.	Перевірка індивідуальних завдань	10
	Самостійна робота – 7 год.	Див. примітку.	
Тема 3. Компенсація та компенсаторна реалізація здібностей особистості			
	Лекція 5,6 - 4 год.		
	Практичне заняття 4 – 2 год.	Перевірка індивідуальних завдань	10
	Практичне заняття 5 – 2 год.	Перевірка індивідуальних завдань	10
	Самостійна робота – 7 год.	Див. примітку.	
Тема 4. Мотивація в реабілітології			
	Лекція 7,8 - 4 год.		

	Практичне заняття 6 – 2 год.	Перевірка індивідуальних завдань	10
	Самостійна робота – 7 год.	Див. примітку.	
Разом поточна робота			60
	Модульний контроль 1 (2 год.)	Комп'ютерне тестування	40
	Разом за кредитним модулем		100
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ РІЗНИХ ГРУП ОСІБ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ			
Тема 5. Психологія та реабілітологія кризових станів. Психологічний супровід кризових станів			
	Лекція 9,10 -4 год.		
	Практичне заняття 7 – 2 год.	Перевірка індивідуальних завдань	10
	Самостійна робота – 9 год.	Див. примітку.	
Тема 6. Реабілітація в дитячому віці			
	Лекція 11,12 -4 год.		
	Практичне заняття 8 – 2 год.	Перевірка індивідуальних завдань	10
	Практичне заняття 9 – 2 год.	Перевірка індивідуальних завдань	10
	Самостійна робота – 8 год.	Див. примітку.	
Тема 7. Реабілітаційна психологія залежностей			
	Лекція 13,14–4 год.		
	Практичне заняття 10 – 2 год.	Перевірка індивідуальних завдань	10
	Самостійна робота – 8 год.	Див. примітку.	
Тема 8. Профілактика вторинної травматизації фахівців-психологів			
	Лекція 15,16 -4 год.		
	Практичне заняття 11 – 2 год.	Перевірка індивідуальних завдань	10
	Практичне заняття 12 – 2 год.	Перевірка індивідуальних завдань	10

	Самостійна робота – 7 год.	Див. примітку.	
Разом поточна робота			60
	Модульний контроль 2 (2 год.)	Комп'ютерне тестування	40
Разом за кредитним модулем			100
Примітка. Завдання та запитання з матеріалу, що виноситься на самостійне опрацювання, включені до індивідуальних завдань та тестових завдань з модульного контролю.			

5. Політика навчальної дисципліни

5.1. Політика щодо відвідування занять

- аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно з розкладом, який розміщений на офіційному сайті Університету (ознайомитись за посиланням [Розклад](#));
- права, обов'язки та основні правила поведінки здобувачів освіти протягом навчання в Університеті регламентується [Правилами внутрішнього розпорядку для здобувачів](#).

5.2. Політика оцінювання навчальних досягнень здобувачів

- система, шкали та порядок оцінювання навчальних досягнень здобувачів наведені у [Положенні про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Закладі вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая»](#);
- орієнтовані критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів наведені на офіційному сайті Університету (ознайомитись за посиланням [Орієнтовані](#) критерії). Разом із тим, практичні заняття оцінюються у 10 балів.
- **Критерії оцінювання:**

10-8 балів: роботу оформлено з дотриманням встановлених правил; студент демонструє здатність робити логічні висновки та узагальнення; проявляє здатність висловлювати та аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання. Можливе зниження оцінки від максимальною за наявності незначних неточностей.

7-5 балів : оформлення роботи в цілому відповідає встановленим правилам; студент послідовно, обґрунтовано та теоретично правильно викладає матеріал; демонструє здатність робити логічні висновки та узагальнення; але не в повній мірі може аргументувати власне ставлення до альтернативних поглядів на певне питання; недостатньо використовує фактичні та статистичні дані.

4 - 2 балів: у роботі здійснено поверхневий аналіз основних аспектів проблеми; використані джерела не дають можливості повністю розкрити проблему; поданий матеріал не відповідає змісту теми і свідчить про нездатність студента зрозуміти її зміст; робота в цілому оформлена згідно з правилами, але є суттєві недоліки.

1 бал: завдання виконане частково; студент не висвітлює дискусійну тему або висвітлює її неправильно; текст письмового повідомлення є повністю ідентичним тексту підручника чи конспекту або повністю ідентичним письмового повідомленню іншого студента на таку ж тему, завдання практично не виконано, складається з окремих малозмістовних тез, які за своїм змістом не відображають суті теми наукового повідомлення; робота не оформлена, здана не вчасно чи відсутня.

0 балів – завдання відсутнє.

- Визначені силабусом навчальні завдання є обов'язковими для виконання здобувачами освіти. Розподіл балів за окремі завдання вказаний у розділі 5 «Організація вивчення навчальної дисципліни»;
- Правила призначення заохочувальних балів. Заохочувальні бали: участь у міжнародних, всеукраїнських або інших заходах (конкурсах) за тематикою навчальної дисципліни - 5 балів; участь у роботі наукового гуртка кафедри за тематикою навчальної дисципліни - 5 балів; участь у виконанні НДР - 20 балів.

- Максимальна кількість балів за поточну роботу упродовж кредитного модуля становить 60 балів, мінімальна кількість балів для допуску до підсумкового оцінювання кредитного модуля становить 30 балів; максимальна кількість балів за підсумкове оцінювання модульного контролю становить 40 балів;
- можуть бути визнані та зараховані (повністю чи частково) у межах навчальної дисципліни результати навчання, досягнуті здобувачем поза навчальними заняттями в ЗВО «МНТУ» через формальну освіту (на основі додатку до диплому чи академічної довідки), що регулюється [Положенням про організацію освітнього процесу](#), або неформальну, інформальну освіту (через процедуру визнання, яка регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної та інформальної освіти).

5.3. Політика щодо дедлайнів та перескладання

- усі передбачені програмою завдання мають бути виконані у встановлені викладачем терміни;
- робота, яка здається здобувачем менше ніж за п'ять робочих днів до модульного контролю без поважних причин, не перевіряється викладачем;
- здобувачу, який не здав роботу у встановлені терміни з поважних причин, надається можливість здати її після встановленого терміну за погодженням із викладачем;
- ліквідація академічної заборгованості відбувається у встановлені графіком освітнього процесу терміни та у порядку, передбаченим у [Положенні про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Закладі вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая»](#).

5.4. Політика дотримання принципів академічної етики та доброчесності

- здобувачі мають дотримуватись принципів академічної етики та доброчесності наведених у [Кодексі академічної етики](#) та [Положенні про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників Закладу вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая»](#).
- порушення принципів академічної доброчесності тягне за собою цивільно-правову та дисциплінарну відповідальність, передбачену чинним законодавством та наведеним вище положенням;
- Університет визнає важливість різноманітності студентського контингенту і прагне до створення комфортного інклюзивного та справедливого середовища для навчання різних категорій здобувачів. Будь-яка поведінка (включно з переслідуваннями, сексуальними домаганнями, дискримінацією, розпалюванням ворожнечі), яка загрожує цій атмосфері, не допускається. Інформація про прояви такої поведінки учасниками освітнього процесу під час занять має бути негайно доведена до викладача навчальної дисципліни чи адміністрації Університету.

5.5. Політика оскарження результатів підсумкового контролю

Порядок оскарження результатів підсумкового контролю (кредитний модуль чи атестація) регулюється розділом 6 [Положення про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у Закладі вищої освіти «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая»](#).

5.6. Політика комунікацій

Комунікації з викладачем:

- усі обов'язкові для виконання завдання з навчальної дисципліни, рекомендації до їх виконання, максимальна кількість балів та дедлайни викладені у розділі «Завдання» відповідного навчального курсу у Class Room;
- усі важливі повідомлення для здобувачів викладач розміщує у розділі «Стрічка» відповідного навчального курсу у Class Room;
- усі виконані завдання здобувач повинен завантажувати для перевірки до навчального курсу у Class Room;

- викладач перевіряє виконане здобувачем завдання протягом наступних трьох робочих днів після завантаження роботи та виставляє отриману оцінку до електронного журналу навчального курсу у Class Room;
- при проведенні заняття у форматі відеоконференцій камери здобувачів мають бути ввімкнені протягом усього заняття;
- індивідуальні консультації викладач надає здобувачам офлайн у приміщенні та за графіком, визначеними у силабусі, або онлайн у віртуальному офісі за визначеним графіком.

Комунікації в групі

Викладач заохочує дискусії із спірних питань та проблем, що розглядаються у межах навчальної дисципліни, висловлювання власної точки зору здобувачів на предмет їх вирішення. Обговорення та дискусії мають вестись у обстановці поваги до іншої точки зору, шанобливого ставлення до думок опонентів. Критика має бути конструктивною та обґрунтованою.

Силабус навчальної дисципліни складено доцентом кафедри психології та суспільно-гуманітарних наук, кандидатом психологічних наук Оксаною МАЛЄСВОЮ.

«Погоджено»

Гарант освітньої програми

доктор психол.наук, Ксенія АНДРОСОВИЧ

(підпис)

Ухвалено рішенням кафедри психології та суспільно-гуманітарних наук (протокол №1 від 29 серпня 2024 року)

Завідувачка кафедри

доктор психол. наук, Ксенія АНДРОСОВИЧ

(підпис)